



Jaume Comas i Jo, del sindicalisme del tèxtil a les Corts i a l'exili



Josep Puig-Pla

Jaume Comas i Jo neix a Manresa el 1892 i al cap de quatre anys la seva família es trasllada a Mataró, on tenien familiars. De jove entrà a treballar com a teixidor a la important fàbrica Asensio, on hi havia altres dirigents del socialisme i l'uguetisme locals com Francesc Anglas (vegeu *Full suplement* 29) i Narcís Tristany. Comas era un home de cara grossa i faccions arrodonides, corpulent, decidit i enèrgic.

El Sindicat de l'Art Fabril i Tèxtil de Mataró, independent, era l'únic del sector i amb pes en el sindicalisme català. Jaume Comas el va presidir, fins i tot en moments en què la majoria dels afiliats eren de tendència anarcosindicalista. El 1931, però, es crea d'una banda el Sindicat de la Indústria Tèxtil, Fabril i Annexes (adherit a la UGT) i d'una altra un sindicat propi de la CNT, d'orientació trentista. La direcció de Ca l'Asensio tenia una mentalitat oberta i comprensiva de cara als treballadors, tot i que aquests eren molt actius en la defensa dels seus drets salarials i socials. Treballadors d'aquella indústria han destacat l'actitud dels amos, especialment del gerent Joan Ametller, que en els fets revolucionaris de juliol de 1936 va ser mantingut en el seu lloc pel Comitè d'empresa.

Jaume Comas va començar la seva militància als 18 anys a la secció mataronina de la Federació Socialista Catalana (FSC) del PSOE, una de les més antigues i arrelades de Catalunya, segons Albert Balcells. Va

viure en primera persona el procés d'unificacions i escissions que varen tenir lloc els anys vint i trenta. El setembre de 1931, en una reestructuració, el Comitè Regional de la FSC es domicilia a Mataró i Comas en serà el president. El juliol de 1933 participa de manera activa en el congrés d'unificació amb la Unió Socialista de Catalunya (USC), a la Comissió d'Estatuts, i en el que va tenir lloc prèviament de la FSC el març, precisament a Mataró.

A la nova USC la vicepresidència es reservarà als militants que procedien del PSOE, en concret a Jaume Comas, en la qual Rafael Campalans ocuparà la presidència. Comas va ser president accidental amb motiu de la mort sobtada de Campalans. Segons Isidre Molas, el 15 de setembre de 1935, amb Comorera a la presó i Serra i Moret marginat, Comas és elegit president interí de la USC, desplaçant Folch i Capdevila, contrari a la unificació dels partits obrers. A l'acte "d'afirmació socialista i unitat obrera", celebrat al Price el 24 de novembre següent per la USC, el P. Català Proletari i el P. Comunista de Catalunya, Comas en serà el president i un dels tres oradors del seu partit. Els lemes de l'acte eren "Per la unitat política i sindical de la classe obrera!, Contra la reacció i el feixisme!, Per l'alliberament nacional i de classe!". Finalment el 1936, amb la fusió dels partits socialistes i comunistes catalans confluirà en el nou PSUC.

Comas va tenir diferents responsabilitats sindicals, vocal del Comitè Nacional del Sindicat de la Indústria Tèxtil, Fabril i Annexes i un dels representants de la UGT en el Consell de Treball de la Generalitat. Sense perdre el contacte amb el seu origen bagenc, participà en els mítings organitzats per la UGT amb motiu de l'1 de maig de 1933 a Manresa i Santpedor.

Electe per la Coalició Republicano-Socialista a les municipals de 1931, va ser nomenat segon tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Mataró i delegat de l'Hospital. El novembre de 1933 és elegit diputat per Barcelona a les eleccions generals, en la coalició amb ERC. Participarà en els fets del Sis d'Octubre al costat de l'alcalde Salvador Cruixent (ERC) i els regidors republicans. El 1936 de nou és candidat a Corts, ara pel Front d'Esquerres de Catalunya, i revalida l'escó.

Va formar part en diferents ocasions del Consell d'Administració de la Casa del Poble mataronina, associació que gestionava la seu compartida del Partit Socialista, els diversos sindicats adherits a la UGT i les Joventuts Socialistes. En l'àmbit cooperativista va ser fundador i primer president de la Societat de Llogaters "La Justícia" i fundador de la Cooperativa Social de Mataró. En el marc del procés que a partir de juliol de 1936 impulsarà les col·lectivitzacions i el control obrer, es crea el Consell local d'Economia, en el qual Comas, per la UGT, s'integrarà a la ponència del ram tèxtil. Durant la guerra, va formar part del Comitè d'intervenció de la Caixa d'Estalvis de Mataró (la futura Laietana) i en va ser president de la Junta de Govern.

El setembre de 1938 va ser nomenat subsecretari del Ministeri de Treball i Assistència Social del Govern de la República, ja instal·lat a Barcelona. El Ministeri l'encapçalava el també sindicalista del tèxtil Josep Moix, que havia estat alcalde de Sabadell. Com a diputat participà en la darrera sessió de les Corts republicanes al Castell de Figueres, l'1 de febrer de 1939. Al final de la Guerra passa a l'exili amb la dona, els dos fills i una família amiga. El seu fill Jaume recordava que en aquell moment va dir: "Això durarà pocs dies!". S'establí a la petita població de Najac, al departament occità de l'Aveyron.

A Najac féu de barber -ofici que havia exercit a Mataró- i mantingué els contactes polítics i sindicals. Aquests el portaven un cop o dos l'any a París per assistir a les reunions de la UGT i del partit, ja que tot fa pensar que va seguir al PSUC. Participà en actes antifranquistes

en diferents ciutats franceses, com un a Lió el 1948 on se'l veu a segona fila de la presidència. Segons David Ballester, historiador de la UGT, era un dels "*dirigents més destacats (...) que van seguir tenint una actuació militant*". Com a secretari de la Federació Regional de la Indústria Fabril i Tèxtil va ser comissionat a París per la direcció per refer la federació del seu ram. Reelegit el juny de 1947 responsable de la federació i integrant del Comitè de Catalunya a París, lligat al PSUC. Al Departament de l'Aveyron la UGT tenia 21 afiliats, un dels de militància més nombrosa.

L'abril de 1949 la JARE li comunica que podrà disposar d'un visat per anar a Mèxic, però l'ocupació de Le Havre pels alemanys li ho impedeix. Amb la Guerra Freda i un PCF fort, el Govern gal va prohibir el 1950 les activitats de les organitzacions comunistes espanyoles. Comas al setembre d'aquell any va ser detingut i deportat a Algèria i obligat a treballar, als 58 anys, en obres públiques, a Vialar, una població de l'interior. Eximit de la feina per malaltia, es va encarregar de preparar el menjar als companys. Els Republicans de Najac van endegar en favor seu la campanya "*Rendez-nous notre coiffeur! (Torneu-nos el nostre barber!)*". No va ser alliberat, però, fins al desembre de l'any següent.

Comas, ferm partidari de la unificació socialista primer i de la del PSUC després, tenia una relació molt estreta amb Joan Comorera, procedent també de la USC, el secretari general del PSUC fins a la seva expulsió el 1949 pel PCE. El més probable es que Comas seguís als rengles del PSUC, ja que sempre havia fet costat a Comorera i a Moix, el ministre que l'havia nomenat subsecretari.

Paul Loupias, alcalde socialista de Montreuil-Bellay, el recordava de quan ell de jove vivia a Najac i era client de la barberia. Veia Comas com un home polític fet i d'experiència, que els parlava de "*la grande épopée de la Guerre d'Espagne*", i que a ell li va ajudar a tenir consciència social. Comas no es va voler nacionalitzar francès, esperant la tornada, i tampoc no ho va voler per als seus fills. Va morir l'any 1966 a Najac, on és sepultat al seu cementiri en una senzilla tomba a terra.



Josep Puig-Pla